

70. (7381)2

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM — IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

Revízió 2023

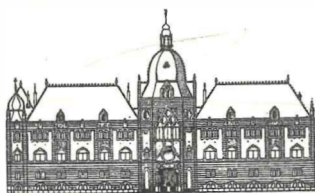
1.

AZ
IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM
ÉVKÖNYVEI

III—IV.

1959

HFM Könyvtár
20260127

KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAP KIADÓVÁLLALATA

BUDAPEST 1960

Főszerkesztő
DOBROVITS ALADÁR

Szerkesztőbizottság
DOBROVITS ALADÁR
HORVÁTH TIBOR
MAJOR GYULA

Szerkesztő
MAJOR GYULA

A fényképeket készítette
KÁRÁSZ JUDIT
az Iparművészeti Múzeum fotólaboratóriumában

TARTALOMJEGYZÉK

Dobrovits Aladár :	Az Iparművészeti Múzeum 1955—1959	5
Piroska Weiner :	Le plat de la force; un plat d'étain français du XVI ^e siècle au Musée des Arts Décoratifs	13
Hedvig Szabolcsi :	Deux commodes de laque françaises d'époque Louis XV. au Musée des Arts Décoratifs	23
Sternegg Mária :	Íróalmáriumok Debrecenből	35
Héjjné Détári Angéla :	Az öntöttvas gyűjtemény új szerzeményeiről	49
Komádi István :	Az Iparművészeti Múzeum szecessziós gobelinjei a gödöllői művésztelep tükrében	69
Árpád Somogyi :	Nouvelles données sur la staurothèque byzantine d'Esztergom	81
Kiss Ákos :	A mozaikkészítés néhány kérdéséről	101
Horváth Vera :	Egy XVI. századi bécsi kártya	111
Nékám Lajosné :	A köszegi volt jezsuita patika	117
Krisztinkovich Béla :	Az Iparművészeti Múzeum „alvinci” újkeresztény fájánszai	137
B. Koroknay Éva :	A vaknyomásos Corvina kötésekről	157
Egyed Edit :	Az Iparművészeti Múzeum török zászlói	169
Tasnádiné Marik Klára :	A XIX. századi magyar kerámika néhány problémája	179
Dömötör Sándor :	A szombathelyi múzeum török kendője	195
Marthe Schubert :	Une chasuble du XV ^e siècle au Musée des Arts Décoratifs	203
Soproni Olivér :	Régi magyar ólomázas kerámia	223
Judith Koós :	Un livre rarissime italien du XVI ^e siècle au Musée des Arts Décoratifs : le thesauro de scrittori	249
Dobrovits Aladár :	Az ipari formatervezés művészetének elmélete ..	273

HOPP FERENC KELETÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM

Horváth Tibor :	Beszámoló a Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múzeum 1956—59. évi eredményeiről	281
Ervin Baktay :	Report on a voyage of study to India 1956/57	287
Ласло Ференци :	Вопросы хронологии некоторых кавказских спорадических находок коллекции Зичи	303
Tibor Horváth :	The new acquisitions of the Francis Hopp's Museum	321
Каранчи Ласлонаэ :	Неопубликованное бухарское седло в Музее Восточно-Азиатского Искусства Имени Ференца Хоппа	335
Murányiné Tóth Edith :	A Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múzeum újabb tibeti szerzeményei	341
Pajor Géza :	A Keletázsiai Művészeti Múzeum egyik újabb szerzeménye — egy rekeszszománc váza	353
Ju. A. Miller :	A Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múzeum „török” füstölőjének meghatározása	363

A HOPP FERENC KELETÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM
„TÖRÖK” FÜSTÖLŐJÉNEK MEGHATÁROZÁSA¹

Részletes leveléért és a fényképekért őszinte köszönetemet fejezem ki, minthogy ezek nagyon megkönnyítik az Ön múzeumában levő füstölő érdekes kérdésének megoldását.

Az Ön könyve és a megküldött anyagok alapján igyekeztem a legbehatóbban tanulmányozni a füstölőt és szeretném közölni Önnel néhány következtetésem e kérdésre vonatkozólag.

A füstölő formájának, amennyire meg tudom ítélni, nincs analógiája a Közel-Keleten elterjedt általunk ismert, rendszerint gömb- vagy állatalalak formájú füstölőtípusok között. A füstölő alsó és felső részének eltérését illetőleg egyetérték Önnel, bár számomra is kétségtelennek látszik a bemélyített díszítés azonossága mindkét részen. Az a feltevés a legvalószínűbb, hogy eredetileg volt egy felső rész — fedél —, amely ugyanúgy volt kiképezve mint az alapzat, de ez később elveszett és a jelenlegi fedéllel pótolták. Ismeretes egyébként hogy az utóbbi típus — azaz kerek áttörésekkel és kulcsalakú áttörésekkel díszített — fedeles füstölők használatban voltak Bizáncban, amit a nagyszámú, még a X–XI. századból való darab is bizonyít.

Különös figyelmet vontak magukra természetesen a füstölő alsó részén a talapzaton és a félgömbön levő feliratok. Olvasásukból kiderült, hogy a leírt jelek nem alkotnak teljes mondatokat, sőt szavakat sem, hanem arab feliratok utánzatai és egyes helyeken sajátos díszítésbe mennek át.

Így többször ismétlődik az لا vagy لا betűk kombinációja, amely lehetséges hogy az لا اله الا الله vagy لا اله الا الله (az arab „az igazságos”, vagy „az igazságos számára”) szó kezdete. Egy másik változat is lehetséges — az الحكيم („tudós”, vagy „böcs”) szó írásmódjának utánzata. Előfordul azután az السلطان vagy السلطان („a szultán”, vagy „a szultán számára”) és az الملك vagy الملك („a király”, vagy „a király számára”) összetétel is. Az összes említett szó nélkülözhetetlen eleme a hagyományos, jót kívánó arab formuláknak, melyek állandóan előfordulnak az úgynevezett „mohamedán” bronzokon, köztük a török bronzokon is.

¹ A szerkesztő megjegyzése: *Horváth Tibor*: „Ázsia művészete a Budapesti Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múzeum gyűjteményeiben” c. könyvében a 106. táblán közölte a tárgyat. Ju. A. Miller, az Ermitázs tudományos munkatársa, Horváth Tibor kérésére a következőkben ismertette véleményét e füstölőről.

1. kép. Török füstölő

Végül, a félgömbön és a talapzaton is ismétlődik az „J” vagy „L” betű, a felső részen két félkörrel, amelyek már csupán díszítést képeznek. Evvel kapcsolatban érdemes megemlíteni egy körülményt. A felirat utánzata a füstölő alapzatán éppen a betoldás alatt szakad meg, emellett a szabad felület szándékosan és nem véletlenül van kihagyva. Ez önkéntelenül arra a gondolatra vezet, hogy a füstölő részére fogót terveztek. E feltevés azonban nem bizonyítható, mivel a fogóval ellátott füstölők típusa nem látszik megállapítotttnak.

A fent felsoroltak mind amellett szólnak, hogy a budapesti múzeum füstölője nem török, hanem bizánci eredetű, vagy pedig valamely olyan területen készült, mely így vagy úgy összefüggött Bizánccal. A bizánci bronzkészítményekre jellemző forma és az arab feliratok utánzásának kombinációja a Bizánc és legközelebbi szomszédjai, a törökök közötti bizonyos művészeti kapcsolatok meglétét bizonyítja. Minden okunk megvan annak feltételezésére, hogy a füstölőt készítő mester ismerte a „mohamedán” bronzokat, és lehet, hogy egy egykorú „mohamedán” tárgyon levő feliratot vett mintául, de nem tudta azt pontosan visszaadni. Hasonló tények nem ritkák. Így az elmúlt évben az Ermitázs Külföldi Keleti Osztályának egyik tudományos ülésén éppen egy ugyanilyen fajtájú érdekes emlékről, egy bronz csészéről hallottunk előadást, melyen szintén arab felirat-utánzat volt.

EFM Könyvtár
20260127

HFM Könyvtár
20260127

Felelős kiadó:

Nemes Béla

a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata igazgatója

Főszerkesztő: D. Fehér Zsuzsa dr.

Felelős szerkesztő: M. Kabay Éva

Műszaki vezető: Szedlák György

Műszaki szerkesztő: Gellért Andor

Készült az MNOSZ 5601—54 sz. szabványa szerint,

B/5 alakban, 32 $\frac{1}{4}$, A/5 iv terjedelemben 1060 példányban
600131 Athenaeum Nyomda, Budapest (F. v. Soproni Béla)

ERRATA:

		Corrig.
P. 3	vovage	voyage
9	Radisich	Radisics
12	Enghinben	Enghienben
14	indentique	identique
18	d' indentifier	d' identifier
28	marbe	marbre
30	Saint-Antonie	Saint-Antoine
32	Ouvre	Oeuvre
33	Festetich	Festetics
44	Hedving	Hedvig
50	IN DEN	IN DER
55	Bucheim	Buchheim
66	székesfehérvárott	Székesfehérvárott
82	dex	des
93	1228128	122-128
102	mosivum	musivum
102	Balce	Blake
103	Shamonard	Chamonard
104	Shrenel Károly	Chernel Kálmán
121	pertimentium	pertinentium
124	Receptórum	Receptórium
128	Audera	Andrea
132	von Römerstein . .	von der Römerzeit . .
132	Ronobarokovy	Ranobarokovy
133	Loebenbe	Leobenbe
138	megyesi	medgyesi
140	Voith	Voit
140	1957	1657
141	Lovkovitz	Lobkowitz
143	nundis	mundis
146	Slatincanu	Slatineanu
148	confarmationalis	confirmationalis
149	Ukrajnban	Ukrajnában
154	Kbenhavn	Köbenhavn
187	Széchenyi	Széchenyi
172	korán idézet	Korán-idézet
188	Csatkay	Csatkai
200	Sabriensis	Sabariensis
221	volouir	vouloir
221	tessulo	tessuto
227	pourqui	pourquoi

233	Über germanische Habener	Oberungarische Habaner
236	Bácsa	Bócsa
240	Romanescae	Romaneasca
240	Mures-i	Hurez-i
240	Hurek	Hurez
240	Schmour	Seymour
249	Boegeng	Bogeng
255	Jorden	Jordan
258	incrits	inscrits
267	1468	1486
269	six	quatre
269	de gauche a droite	de droite a gauche
275	paeolitikum	paleolitikum
289	Kusingura	Kusinagara
290	Fig.3 Napalase . .	The Great Temple in Kanchipuram
291	Fig.4. Kailasanath etc.	Napalese Temple in Banaras
293	Fig.5. The Great etc.	Kailasanath Temple in Kanchipuram
290	(Fig.3.)	(Deleatur)
347	dreu-rnog	dreu-rnog